

SAŽETAK

U današnje vrijeme, u cilju ostvarivanja većeg profita i većeg učešća na tržištu, većina kompanija se odlučuje na određene oblike udruživanja. Kao prvi i najjednostavniji oblik integrisanja biznisa predstavljaju multinacionalne kompanije. To su kompanije koje posluju u dvije ili više zemalja, a u tim zemljama koordiniše glavna/matična zemlja. Težeći širenju proizvodnih aktivnosti na lokacijama širom svijeta multinacionalne kompanije na određenom stepenu razvoja prelaze u panregionalne korporacije, koje predstavljaju most između multinacionalnih i globalnih kompanija. Za razliku od multinacionalnih kompanija, globalne korporacije posmatraju cijeli svijet kao jedinstven entitet i prodaje iste proizvode i usluge na isti način svuda u svijetu, te nastupaju sa jasnom strategijom-relativno niski troškovi.

Razvoj multinacionalnih kompanija povezan je s procesom globalizacije i ostalim procesima kao što su liberalizacija, integracija, specijalizacija i slično. Multinacionalne kompanije pokrivaju veliki dio tržišta, kako proizvodima, tako i uslugama. Proces globalizacije i otvorenosti ide u prilog multinacionalnim kompanijama koje bez većih barijera ulaze na tržište, pozicioniraju se i kao takve nastavljaju da egzistiraju na prostoru. Pojedine kompanije su toliko velike da se pozicioniraju samo na jednom mjestu u regionu odakle preko posrednika distribuiraju svoje proizvode na čitav region.

Dolazak multinacionalnih kompanija predstavlja problem za velike kompanije koje egzistiraju na istom tržištu, a bave se sličnim biznisom. Međutim, uticaj multinacionalnih kompanija i procesa globalizacije na mala i srednja preduzeća u BiH trebaju biti kao pokretačka snaga ili „motor“ za razvoj malog i srednjeg poduzetništva na području na kojem se pozicionira neka od multinacionalnih kompanija.

Ključne riječi: multinacionalne kompanije, udruživanje, mala i srednja preduzeća, razvoj poduzetništva